

Univerzita Palackého
v Olomouci

autor prezentace, datum prezentace, univerzitní oddělení, fakulta, adresa

Univerzita Palackého
v Olomouci

Právní a sociální rodičovství ve shodě a ve střetu při soudním řešení úpravě poměrů dětí v patchworkových rodinách

Renáta Šínová

Právní vs. sociální rodičovství

- Je potřeba řešit? Ano, protože právní úprava v ČR stále nereflktuje to, co je potřeba v rámci úpravy rodičovství.
- Mimořádně problematické je postavení tzv. putativního otce.
- Proto v rámci praxe řešíme můžeme řešit i vznik následujících situací:
 - a) *Právní a sociálním otcem je stejný muž*
 - b) *Právní a sociální otce je stejný, ale vedle funguje též další „sociální otec“*
 - c) *Je zde právní otec, který je otec biologický, ale nefunguje jako otec sociální*
 - d) *Je zde právní otec, otec sociální a otec biologický*

Postavení putativního otce

- Právně (právní regulace) se situace nemění, ale fakticky se postavení putativního otce „řeší čím dál více“
- Ústavní soud I. ÚS 1858/23
- *60. Je konečně zjevné, že tříleté dítě samo o sobě nepociťuje intenzivní potřebu zjistit svůj biologický původ (dítě ostatně ústavní stížnost nepodalo); proto nyní nebude pociťovat jako křivdu, když testy DNA bezprostředně provedeny nebudou. Jinými slovy, existuje právo znát svůj původ, nikoliv však jemu odpovídající povinnost.*
- *69. Na základě výše uvedeného lze uvést třetí dílčí závěr: Zásah soudů do práva stěžovatelů na soukromý život je přiměřený, protože v nejlepším zájmu tříletého dítěte — které žije ve fungující rodině s matkou, právním otcem a sourozenci — nyní není, aby soudy prostřednictvím DNA testu zjistily, zda je jeho biologickým otcem cizí muž, a případně upravily jejich styk.*

Postavení putativního otce

- 71. *Byť neprovedení testu DNA za účelem zjištění biologického otcovství a případného určení styku představovalo zásah do práva stěžovatelů — údajného biologického otce i tříletého dítěte — na soukromý život, postupovaly soudy na základě ústavně konformního výkladu § 771 a § 927 občanského zákoníku, jenž jim umožňuje sledovat různé legitimní cíle a zvažovat protichůdné zájmy dotčených osob. **Zásah soudů byl zároveň přiměřený, protože v nejlepším zájmu tříletého dítěte — které žije ve fungující rodině s matkou, právním otcem a sourozenci — nyní není, aby soudy prostřednictvím DNA testu zjistily, zda je jeho biologickým otcem cizí muž, a případně upravily jejich styk.***
- 72. *Na tomto místě je vhodné zdůraznit, že Ústavní soud posuzoval ústavnost zamítnutí návrhu na provedení testu DNA v době, kdy dítěti bylo tři a půl roku. **Dosavadní výsledek případu není neměnný, rozhodnutí soudů ve věci nezakládá překážku věci rozsouzené a věc bude možné opětovně posuzovat s ohledem na změnu poměrů v rodině. Potřeba určit biologické otcovství může nastat dynamicky a bude na soudech, aby v případě nutnosti zajistily efektivní ochranu základních práv všech dotčených osob. Ústavní soud však apeluje jak na rodiče tříletého dítěte, tak na stěžovatele, aby se vzniklou situací pokusili vyřešit mimosoudně.***

Postavení putativního otce

- 24 Cdo 169/2024-182, právo na identitu
- *V dovolání bylo namítáno, že v judikatuře Nejvyššího soudu dosud nebyla „spolehlivě zodpovězena“ otázka, jaké podmínky mají být splněny, aby zájmy domnělého biologického otce převážily nad zájmy (zletilého) dítěte v řízení o určení otcovství, pokud (citováno doslovně) „zájem dítěte dle na určení otcovství dle dřívějších závěrů soudů není dán absolutně a vždy“.*
- *Prostřednictvím institutu popírání a určování rodičovství je dítěti zabezpečena možnost realizace práva znát své pravé (rozuměj biologické) rodiče, resp. práva rodiče znát své dítě. Toto právo však není absolutní, což plyne kupř. z toho, že je obtížné jej prosadit za situace, kdy právnímu [tzv. „matrikovému“] otci, jemuž svědčila první či druhá domněnka otcovství marně uplynula popěrná lhůta k podání návrhu na opření otcovství (a tato lhůta nebyla v soudním řízení prominuta). Stejně tak ono právo zpravidla nelze fakticky realizovat kupř. v případě tzv. anonymních nebo utajených porodů nebo je-li dítě odloženo do tzv. babyboxu. **Právo dítěte znát svůj původ neexistuje samostatně a ESLP jej tak odvozuje v rámci své judikatury při řešení práva na soukromý a (jen v některých případech i práva na rodinný život). V případě práva dítěte znát svůj původ, pak dítěti toto právo náleží od narození až do smrti, a to za účelem ochrany jeho totožnosti a jeho dalšího vývoje. Jedná se o důležitou složku pro zachování a ochrany jedinečnosti každého člověka, a tím slouží k ochraně osobnosti, která je nerozlučně spjata s každou fyzickou osobou.***

Práva putativního otce

- Z uvedeného je zřejmé, že i ve vztahu ke zletilým navrhovatelům ESLP ve všech jím rozhodovaných případech jednoznačně upřednostnil právo „dítěte“ znát svůj genetický původ a domoci se (a to dokonce i za pomoci neobvyklých procesních prostředků, např. v podobě odběru genetického materiálu zemřelé osobě) určení otcovství, a to i tehdy, jestliže od narození dítěte uplynulo mnoho desítek let (viz označení věc Pascaud proti Francii).*
- Soud určil otcovství u zletilého navrhovatele na základě výsledků znaleckého dokazování, NS potvrdil správnost.*

Patchwork

- Typická snaha eliminovat biologického a právního otce s odůvodněním, že „je zde nový otec, byť sociální...”
- Projevy:
 - a) Povinnost říkat novému partnerovi táto
 - b) My jsme rodina....
 - c) Změna příjmení

Patchwork

- Rozumný právní přístup
- Není novým rodičem, ale partnerem rodiče, je součástí života dítěte

§ 885

[Podíl na péči a výchově]

- *Pečuje-li o dítě jen jeden z rodičů, podílí se na péči o dítě a jeho výchově i manžel nebo partner rodiče dítěte, žije-li s dítětem v rodinné domácnosti. To platí i pro toho, kdo s rodičem dítěte žije, aniž s ním uzavřel manželství nebo registrované partnerství, žije-li s dítětem v rodinné domácnosti.*

Univerzita Palackého
v Olomouci

Patchwork

- Ideálně rodič (právní a sociální) vs nový partner matky
- Pokud to není možné – možnost osvojení, případně osvojení zletilého

Univerzita Palackého
v Olomouci

Děkuji za pozornost

renata.sinova@upol.cz, renata.sinova@havelpartners.cz